

MUZIKOS METODINIŲ REKOMENDACIJŲ ĮVADAS

Atnaujinta 2012-12-03

1. Metodinių rekomendacijų paskirtis

Muzikos dalyko paskirtis pagrindinėje mokykloje – plėtoti mokinių muzikinę kompetenciją, prisidėti ugdant kultūrinę ir kitas bendrąsias kompetencijas. Kokybiškai organizuotas muzikinis ugdymas gali daryti žymų poveikį mokinių emocinei, etinei, psichofizinei raidai, estetinio skonio ugdymui. Muzikos bendrosios programos atnaujinimas remiasi šiuolaikinės edukologijos atradimais ir orientuoja muzikinę ugdymą atitinkama linkme.

Metodinės rekomendacijos skirtos pagrindinės mokyklos muzikos mokytojams. Šiose rekomendacijose pristatomi esminiai atnaujintos Muzikos bendrosios programos pagrindiniam ugdymui pasikeitimai palyginus su 2003 m. patvirtinta Muzikos bendrąja programa ir išsilavinimo standartais. Metodinėse rekomendacijose pateikiami paaiškinimai muzikos mokytojams, kaip dirbti pagal atnaujintą Muzikos bendrąją programą, įdėta ugdymo turinio ir proceso planavimo, aktyvaus mokymosi metodų taikymo, vertinimo pavyzdžių.

Kodėl naudinga sveikatai lankyti muzikos mokyklą

Muzikos mokyklą lankę vaikai suaugę geriau girdi, rodo britų mokslininkų tyrimas, informuoja BBC. Tyrimas aprašytas žurnale „Journal of Neuroscience“.

Pasirodo, nuo vienerių iki penkerių metų kokių nors instrumentu grojusių vaikų smegenys sustiprino smegenų reakciją į garsus. Vaikystėje lankę muzikos mokyklą suaugusieji geriau atpažindavo įvairius dažnius. Jie geriau girdėdavo pokalbiui vykstant triukšmingame restorane.

Tyrimo autorė Nina Kraus teigė: „Mes jau žinome, kad muzika prisideda prie smegenų formavimo. O šis tyrimas rodo, kad net trumpos muzikos pamokos gali visam gyvenimui pagerinti klausą.“

„Padarėme išvadą, kad po kelerių metų muzikos mokykloje žmogus geriau girdi kasdienėse bendravimo situacijose, pvz., triukšmingame

restorane“, – pridūrė tyrėja.

Ankstesni tyrimai rodė, kad muzika naudinga smegenis, o naujausio tyrimo autoriai pirmą kartą išklė teoriją, kad muzikos nauda ilgalaikė, net jei ji tėra laisvalaikio užsiėmimas.

Tyrimė dalyvavo 45 suaugusieji. Jiems davė klausyti įvairių garsų, o smegenų aktyvumą matavo elektrodais.

Pagal tai, kiek laiko vaikystėje lankė muzikos mokyklą, suaugusiuosius suskirstė į grupes. Vos kelerius metus vaikystėje mokėsi groti koku nors instrumentu asmenys kur kas geriau išgirdavo bandymų metu skambančius garsus. Profesorės N. Kraus teigimu, tyrėjai atsakė į tėvams kylantį klausimą, ar vaikui naudinga muzikos mokykla.

Šis tekstas cituojamas iš DELFI

DELFI Jums tiekia kokybišką nemokamą turinį. Jūs atsidėkotumėte mums, jei dalintumėtės šiuo tekstu siųsdami jo nuorodą, o ne kopijuodami tekstą. <http://www.delfi.lt/news/daily/Health/kodel-naudinga-sveikatai-lankyti-muzikos-mokykla.d?id=59362935#ixzz24RVdNE7J>

2. Kas pasikeitė 2008 m. patvirtintoje Muzikos bendrojoje programoje?

Atnaujinant Muzikos bendrosios programos pagrindiniam ugdymui turinį ir metodikos kryptį atsižvelgta į šiuolaikinio pasaulio iššūkius, remtasi pedagogikos, psichologijos bei meninio ugdymo srityse atliktų tyrimų rezultatais. Programos struktūra yra bendra visų dalykų bendrosioms programoms. Programos veiklos sritys suderintos su kitų meninio ugdymo dalykų (dailės, šokio, teatro) veiklos sritimis.

Programa orientuoja mokytoją atsižvelgti į vaiko individualumą, interesus, jų gyvenimo kontekstą parinkti tinkamas veiklas ir užduotis, padėti kiekvienam patirti muzikavimo džiaugsmą, skatinama mokymosi turinį formuoti taip, kad jis taptų kiekvienam prasmingu ir vertingu.

Atnaujinta muzikos bendroji programa papildyta ugdymo gairėmis mokytojui, kuriose bendrais bruožais aprašoma aktyvi mokinio ir mokytojo sąveika siekiant numatytų rezultatų. Taip pat trimis lygiais – patenkinamu, pagrindiniu ir aukštesniu – pateikiami mokinių pasiekimų vertinimo rodikliai, nuo aštuntos klasės apibrėžtas turinio apimties minimumas. 2008 m. Muzikos bendroji programa pritaikyta

kūrybiškam mokytojo darbo planavimui ir mokinių pasiekimų vertinimui. Palyginus 2003 m. ir 2008 m. patvirtintas Muzikos bendrąsias programas išryškėja kai kurie struktūriniai skirtumai (1 lentelė).

2003 m. Muzikos bendroji programa. Veiklos sritys		2008 m. Muzikos bendroji programa. Veiklos sritys
Muzikavimas	→	Muzikinė raiška (dainavimo, grojimo, kūrybos, pasirodymo gebėjimai)
Muzikos kūrimas, improvizavimas, aranžavimas, komponavimas	→	
Muzikos kalbos suvokimas ir praktika	→	Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas
Klausomos bei atliekamos muzikos apibūdinimas ir vertinimas	→	
Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje	→	Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje

1 lentelė. 2003 m. ir 2008 m. Muzikos bendrųjų programų veiklos sričių pokyčiai

2008 m. Muzikos bendrąją programą sudaro trys veiklos sritys: Muzikinė raiška, Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas,

Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje. 1 lentelėje matyti, kad 2008 m. programoje muzikos kalbos suvokimas ir praktika yra integruota į kitas veiklos sritis. Taip yra todėl, kad muzikos kalba yra priemonė, padedanti mokiniams mokytis dainuoti, groti, kurti, suprasti ir vertinti muziką. Taigi, mokiniai įsisavina tik tiek muzikos kalbos žinių, kiek sutinkama parinktame atlikimo ar klausymosi repertuare. Reikalingas muzikos kalbos žinių kiekis aprašomas muzikos programos skyriuje „Turinio apimtis“. Muzikinė raiška socialinėje kultūrinėje aplinkoje 2008 m. Programoje pavadinta Pasirodymu ir įtraukta į muzikinės raiškos sritį kaip natūraliai išplaukianti, baigiamoji šios veiklos fazė. 2008 m. programoje atsiranda nauja veiklos sritis, pavadinta Muzika socialinėje kultūrinėje aplinkoje. Šios veiklos srities tikslas – atkreipti mokinių dėmesį į muzikos, kaip socialinio reiškimo poveikį visuomenei ir kultūrai, jam pačiam. Manome, kad pagrindinis šios srities mokinių veiklos įgyvendinimo būdas galėtų būti ilgalaikiai tiriamieji darbai, integruoti projektai, kuriuose atsiskleistų mokinių interesai, nuostatos ir santykiai su įvairiais muzikiniais reiškiniais; taip pat čia išryškintamas ir savistabos (arba refleksijos) elementas, būtinas norint tobulėti muzikos ir bet kurioje kitoje gyvenimo srityje. Ši veiklos sritis išveda programą už siaurų muzikos dalyko ribų ir sąlygoja bendrųjų kompetencijų ugdymą.

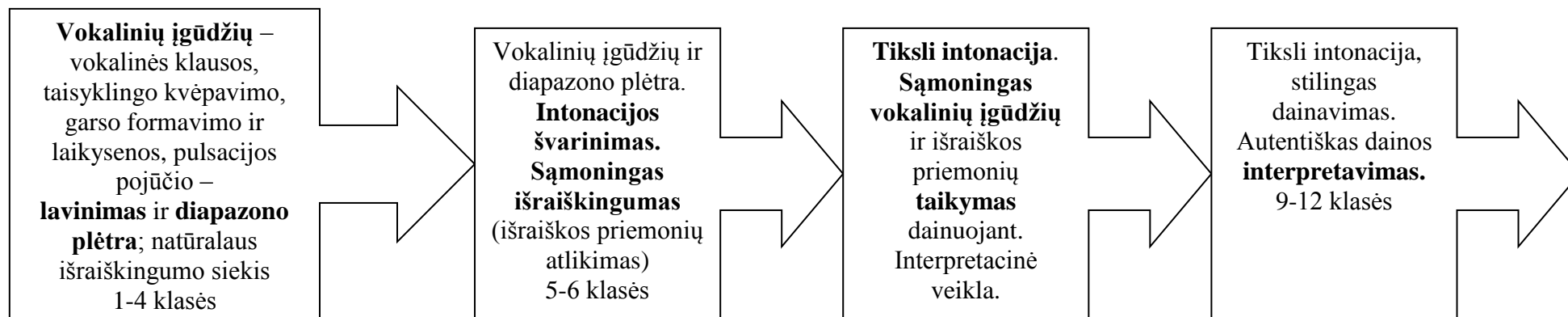
Atnaujintoje muzikos programoje didelis dėmesys skiriamas mokinio nuostatų ugdymui, todėl nuostatos tiesiogiai siejamos su veiklos sritimis, nes būtent įvairiose muzikinėse veiklose, padedant mokytojui, formuojasi mokinių elgesio modeliai, nuostatos į analizuojamą ar atliekamą repertuarą, kuriasi asmeninis santykis su muzikiniais reiškiniais. Nuostatų ugdymas yra bene svarbiausias uždavinys ugdymo procese – jei mokinys įgyja teigiamų nuostatų į muzikinę veiklą, jei jis demonstruoja tai tinkamu elgesiu, galima tikėtis, kad jis motyvuotai sieks plėsti ir tobulinti savo muzikinę patirtį savarankiškai, gerbs muzikos kūrinius ir įvairiausius muzikinius reiškinis. Mokinių vertybinės nuostatos ugdomos parenkant prasmingą, kokybišką dainavimo, muzikos klausymosi kūrinius, analizuojant poetinį tekstą, stilistinės epochos estetinius idealus.

3. Muzikos dalyko veiklos sritys ir jų tikslai

2008 metų Muzikos bendroji programa apima tris veiklos sritis. Kiekvienoje veiklos srityje apibrėžti vienas ar keli gebėjimai, kurių plėtotė numatyta remiantis mokinių fizinėmis ir psichologinėmis amžiaus tarpsnio ypatybėmis, laikomasi to paties principo kaip ir 2003 m.

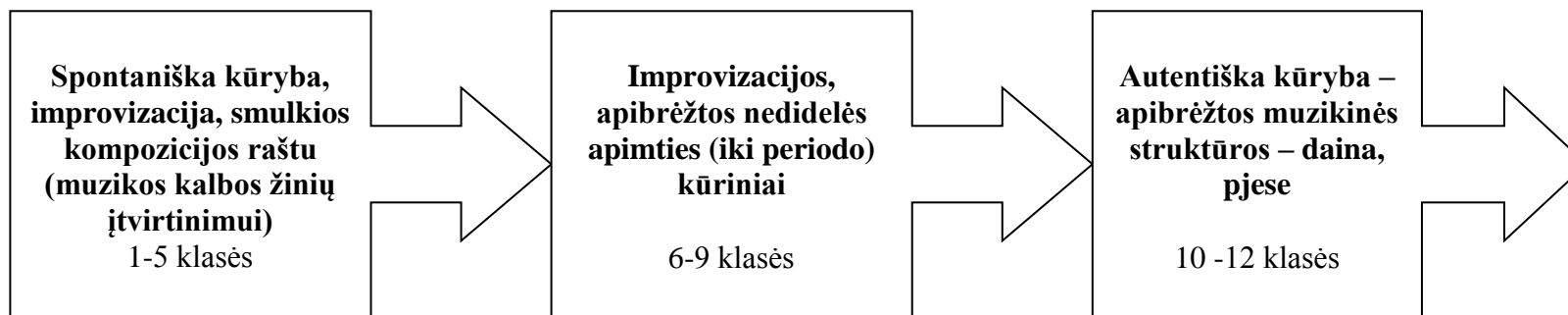
programoje – muzikinis ugdymas vyksta spiralės principu, esminiai muzikiniai gebėjimai plėtojami vis sudėtingesniu turiniu, vis platesniame kontekste. Programoje apibrėžiamos būtiniausios konkrečiam gebėjimui įgyti reikalingos žinios. Kadangi muzikos žinios dažniausiai yra procedūrinės, tad galima teigti, kad pagrindinį gebėjimą (pvz., dainuoti) sudaro keli smulkesni gebėjimai arba procedūrinės žinios (pvz., taisyklingai kvėpuoti, formuoti garsą, atsiminti muzikinį ir žodinį tekstą ir pan.). Jei pastebime, kad mokinys dainuodamas netaisyklingai kvėpuoja, prašome jo paaiškinti ir pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ypatumus. Kiekvienoje veiklos srityje išskiriamas ir atskiras mokymosi mokytis gebėjimas, kadangi iš visų bendrųjų kompetencijų ši yra bene svarbiausia žmogui, gyvenančiam informacija perpildytam ir nuolat kintančiame pasaulyje.

Atnaujintoje muzikos programoje dainavimui prilyginamas teksto skandavimas arba *repavimas*. Ši veikla turėtų kompensuoti dainavimą tiems mokiniams, kurių vokalinė klausa nepakankamai išlavinta, taip pat ir mutacijos periodu. Vertinant *repavimo* kokybę reiktų atsižvelgti į teksto (kurį mokinys turėtų sukurti pats) prasmingumą (socialinių skaudulių, asmeninių įspūdžių, įvairių socialinių situacijų analizė) ir skandavimo ritmiškumą. Pamokų metu mutuojančiams ar neišlavintą vokalinę klausą turintiems mokiniams galima pasiūlyti kurti *repo* tekstus ar skandutes (mokytojas (-a) turėtų jiems patarti ir padėti), vėliau juos atlikti. Tai galėtų būti vienu iš užduočių individualizavimo būdų. Atnaujintose programose didelis dėmesys skiriamas ugdymo turinio diferencijavimui ir individualizavimui: 7-8 ir 9-10 klasių centruose apibrėžtas turinio minimumas, vertinimo kriterijai pateikiami trimis lygmenimis, ugdymo gairėse aprašomi kai kurie individualizavimo metodai.

1 pav. Dainavimo gebėjimų ugdymo perspektyva

Labai svarbu muzikos pamokose ugdyti kūrybinius mokinių gebėjimus. Kūryba yra vienas iš inovatyviausių mokymosi būdų, atliepanti postmodernios visuomenės iššūkius – tai XXI amžiaus mokymosi metodas. Pradiniame etape mokiniai kuria spontaniškas, improvizacinio pobūdžio muzikines struktūras pagal duotą ar pasirinktą temą, intuityviai užčiuopdami ir išreikšdami struktūrinius formos elementus. Svarbu, kad mokiniai būtų skatinami pasirinkti ne tik tradicines raiškos priemones, bet ieškoti naujų, originalių, netikėtų sprendimų. Šiame etape kūrybinė veikla tarnauja garsinės medžiagos, jos savybių tyrinėjimui. Vyresnėse klasėse (6-10 kl.) kūrybinė veikla labiau orientuojama į rezultatą, atitinkantį mokytojo aiškiai apibrėžtus kriterijus. Pagrindinėje mokykloje efektyviau kūrybinę veiklą organizuoti padėtų informacinės komunikacinės technologijos (klasėje pakaktų turėti 4-6 kompiuterius, muzikos komponavimui skirtą programą). Kūrybinės užduotys taip pat yra patogus, produktyvus ir motyvuojantis būdas įvertinti, kaip mokiniai suprato muzikos rašto ir išraiškos elementus.

2 pav. Kūrybos gebėjimų ugdymo perspektyva

Ruošiant kūrybos užduotis svarbus užduoties tikslas – jei užduotis skirta muzikos kalbos priemonėms įsisavinti, mokyti jas suprasti ir taikyti (siejama su muzikos rašto mokymusi) – būtina mokiniams pateikti aiškius reikalavimus, kokias priemones jie kompozicijoje turi panaudoti. Jei užduotis siejama su muzikos kūrinio forma – mokiniai turi atskleisti schemą – formuluojami atitinkami reikalavimai ir tikslus kompozicijos fiksavimas natomis nėra svarbus. Užduočių kūrybai sėkmė – tiksliai ir aiškiai suformuluoti reikalavimai. Retas mokinyt galės atlikti, pavyzdžiui, tokią užduotį: „Pavaizduok pūgą“. Tokia formuluotė tiktų pradinės mokyklos mokiniams, bet ją turėtų lydėti aptarimas, mokinių asociacijų sužadimas ir kartu su mokytoju atlikta improvizacija.

Mokantis klausytis, apibūdinti ir vertinti muziką svarbu, kad mokiniai, klausydamiesi kuo įvairesnių kūrinių, susidarytų intonacinį žodyną ar „akustinius šablonus“, kurių pagalba galėtų orientuotis ir identifikuoti už mokyklos ribų girdimus muzikos kūrinius, gebėtų susieti juos su stilistine epocha ar kryptimi, kultūra ar regionu. Taip pat mokiniai turėtų išmokti išgirsti ir taisyklingai įvardyti kūrinyje pavartotas muzikos išraiškos priemones, susieti jas su muzikos nuotaika, charakteriu, programiniu turiniu. Klausydamiesi įvairios kokybės muzikos, ją analizuodami, mokiniai ugdomi skonį ir mokosi vertinti muziką, įvardyti kokybinius muzikos požymius.

Vertinimo skyriuje pateikiami mokinių veiklos vertinimo kriterijai, t. y. trimis lygiais detalizuotas mokinių pasiekimų aprašas – kaip reiškiasi mokinių muzikinė kompetencija minimaliu, pagrindiniu ir aukštesniu lygiais. Šio skyriaus medžiaga padės mokytojui įvertinti

mokinių pasiekimus koncerto pabaigoje ir numatyti tolimesnius mokymosi uždavinius skirtingo pasirengimo mokiniams, taip pat pateikti kriterijai gali būti naudojami ir tarpiniam pasiekimų diagnozavimui, pakoregavus juos atsižvelgiant į savo darbo ypatumus ir įsisavinto turinio kiekį. Šiame skyriuje pateikta medžiaga padės mokytojui diferencijuoti ir individualizuoti ugdymo turinį, kurti atitinkamo lygio užduotis. Vertinimo skyriuje kriterijai formuluojami pagal veiklos sritis, juose integruota nuostatų, gebėjimų bei žinių ir supratimo raiška.

4. Muzikos dalyko turinio apimtis

Kiekvienam ugdymo koncentrai programoje apibrėžiama turinio apimtis. Turinys skirstomas į dvi sritis: Repertuaro parinkimo gairės ir Muzikos kalba. Kiekvienoje ugdymo pakopoje išskiriama turinio formavimo ašis, arba koncentro tikslas. Esminės turinio formavimo nuostatos yra šios: repertuaro kiekybė priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumų ir galimybių; parinkti keletą nesudėtingų kūrinių muzikavimui, iliustruojančių muzikos kalbos mokymosi turinį. Žemiau pateikiama lentelė, kurioje matyti, kaip auga muzikos turinio apimtis pagrindinėje mokykloje ir kokiuose kontekstuose turinys turėtų būti pateikiamas (2 lentelė).

Muzikos mokytojams aktuali repertuaro ir vadovėlių problema. Ją spręsti mokytojai galėtų pasirengdami repertuaro sąsiuvinius: iš įvairių vadovėlių, papildomų šaltinių nusikopijuoti tinkamų dainų, kūrinių grojimui, pasirenkant tam tikrą sistemą, pavyzdžiui: sutartinės, kanonai, nesudėtingos dainos grojimui ir solfedžiavimui, teminės dainos ir pan. Šiais sąsiuviniais galima būtų naudotis pagal poreikį skirtingose klasėse. Mokytojams darbą palengvintų Multimedia projektorius – į kompiuterį perkeltas (nuskanuotas) partitūras mokytojas galėtų demonstruoti ekrane, mokiniams jų nereiktų nusirašinėti ar kopijuotis. Šis sąsiuvinis galėtų būti nuolat pildomas, dalinamasi su kitais mokytojais.

Turinio sritys	Koncentras		
	5-6 klasė	7-8 klasė	9-10 klasė
Turinio planavimo pagrindas	Muzikos įvairovės suvokimas ir sąvokų įvaldymas.	Populiariosios muzikos fenomenas, populiariosios ir akademinės muzikos sąsajų paieška	Stilius: stilistinė epocha, stilistinė kryptis, individualus stilius.
1. Atliekamo ir klausomo repertuaro parinkimo gairės			
Repertuaro kiekybė priklauso nuo konkrečios klasės, kiekvieno mokinio pajėgumo ir galimybių.			
Dainavimas	A–d2 apimties įvairių nuotaikų autorinės ir liaudies dainos, žaidimai, sutartinės, kanonai. Parenkamos antrą balsą turinčios <i>ostinato</i> pobūdžio dvibalsės dainos, mažai disonansų turinčios sutartinės. Repertuare turėtų būti dainų, iliustruojančių šiame ugdymo konkcentre išmokstamus muzikos kalbos elementus.	Mokytojas parenka dainuoti kuo įvairesnių populiarių ir akademinų stilistinių krypčių ir liaudies dainų. Mokiniai skatinami surasti ir siūlyti padainuoti su klase jiems patinkančių dainų.	Dainuoti parenkamos įvairios stilistikos autorinės dainos, etnografinių Lietuvos regionų liaudies dainos, įvairių faktūrų dainos (kanonai, sutartinės, kupletinės homofoninės dainos ir kt.).

<p>Grojimas</p>	<p>Pagrojamos visos nedidelės apimties dainos iš dainavimo repertuaro. Vienas du sudėtingesni autoriniai kūriniai išmokstami mintinai. Nuolat grojami nesudėtingi (pagrindinių harmonijos funkcijų) daugiabalsiai (3–4 balsų) kūrinėliai, pvz., T–D–T, T–S–D–T junginiai ir dainelių akompanimentai (daugiausia ritminiai). Repertuare turėtų būti kūrinėlių, iliustruojančių šiame koncentre išmokstamus muzikos kalbos elementus.</p>	<p>Groti parenkami įvairaus sudėtingumo (atsižvelgiant į klasės pajėgumą) melodinių ir perkusinių instrumentų kūriniai. Per dvejus metus pagrojama keli kūriniai solo su akompanimentu. Į grojimo repertuarą įtraukiama ir pačių mokinių sukurtų kūrinų.</p>	<p>Mokytojo parengtos kelios aranžuotės dainuoti pritariant instrumentams. Du trys sudėtingesni autoriniai kūriniai melodiniam instrumentui. Aranžuotės perkusinių instrumentų ansambliams. Mokiniai skatinami atlikti savo sukurtus kūrinus.</p>
------------------------	---	--	---

<p>Muzikos klausymasis</p>	<p>Muzikos klausymuisi parenkamas repertuaras, iliustruojantis ir padedantis suvokti įvairių stilių ir žanrų kūrinius (pvz., įvairūs šokiai, dainos, maršai, pjesės, stambesni įvairių stilistinių laikotarpių kūriniai, įvairių kultūrų muzikos pavyzdžiai) ir tinkamai vartoti atitinkamas muzikos kalbos sąvokas. Tų pačių muzikos kūrinių pravartu klausytis keletą kartų, keliant skirtingas užduotis.</p>	<p>Klausomasi muzikos kalbos skirtumbres ir įvairovę iliustruojančių įvairių kultūrų ir įvairios stilistikos kūrinių. Gilinamasi į bruožus, skiriančius vienos kultūros ar stiliaus kūrinius nuo kitų.</p>	<p>Vakarų muzikos istorijos ir lietuviškosios muzikos studijavimas. Šiuolaikinės (XX–XXI a.) stilistinės kryptys. Kūriniai modeliai, iliustruojantys stilistinę kryptį (pvz., klasicizmą – J. Haydno kvartetai ar simfonijos arba kiti kūriniai, tiksliai iliustruojantys stilistines klasicizmo ypatybes; sutartinės, kaip Aukštaitijos regionui būdinga dainų rūšis, ir pan.). Kūriniai, geriausiai atskleidžiantys individualų kompozitoriaus stilių (pvz., W. A. Mozarto simfonijos Nr. 40 pirmoji dalis, „Mažoji nakties muzika“ ir pan., L. van Beethoveno Penktosios simfonijos pirmoji ir ketvirtoji dalis ir Devintosios simfonijos finalas, Patetinės sonatos pirmoji dalis; M. K. Čiurlionio simfoninė poema „Miške“, fortepijoniniai preliudai; B. Kutavičiaus „Paskutinės pagonių apeigos“; „Pink Floyd“ grupės „Dar viena plyta sienoje“ („Another Brick in the Wall“) iš albumo „Siena“ („The Wall“) ir pan.).</p>
-----------------------------------	---	--	---

2. Muzikos kalba

<p>Ritmika. <i>Garso trukmių santykio ir pulsacijos pojūčio ugdymas.</i></p>	<p>Klausydamiesi muzikos, mokiniai mokosi pajusti jos pulsą, parodyti jį beldžiant, plojant ar judant. Atliekami įvairūs daugiabalsiai ritminiai (pvz., trečias balsas <i>ostinato</i> sudėtingesnis antras balsas ir judrus pirmas balsas) pratimai. Atliekami koordinaciją lavinantys kūno ritmikų pratimai.</p>	<p>Nuolat atliekamos koordinaciją lavinančios ritmikų užduotys, kūno ritmikų pratimai; įtvirtinami ir sudėtingiau konstruojami ritmo dariniai, išmokti žemesnėse klasėse.</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis. Kuriami ir užrašomi kūno ritmikų pratimai arba žinomos dainos ritmas užrašomas kūno ritmikų partitūra.</p>
<p>Melika. <i>Garso aukščio skirtumų ir melodikos pojūčio ugdymas.</i></p>	<p>Mokiniai mokosi nustatyti ir iliustruoti atliekamos melodijos judėjimo kryptį. Solfedžiuojamos įvairios slinktytės. Išsiaiškinama mažorinės ir minorinės dermių struktūra ir laipsniai, alteracijos ženklai. Aiškinamasi melodijų tipai (vokalinio ir instrumentinio tipo melodijos).</p>	<p>Analizuojami gamos (garsaeilio) sudarymo principai, pagrindinio tono paskirtis. Išsiaiškinama pagrindinės harmoninės funkcijos (T–S–D–T), akompanavimo melodijai principai. Mokytojo pateiktai frazei klausimui mokiniai improvizuoja frazę atsakymą.</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis. Aiškinamasi atonalumo principas.</p>
<p>Išraiškos elementai</p>	<p>Pakartojamos, papildomos ir įtvirtinamos <i>dinamikos, tempo, artikuliacijos, instrumentuotės, harmonijos (klasikinė, šiuolaikinė, džiazo)</i> sąvokos.</p>	<p>Taisyklingai vartoja sąvokas kūrinio tempui, dinamikai, harmonijai, faktūrai apibūdinti, atpažįsta natose ir atlieka kūrinį pagal nurodytus tempo,</p>	<p>Kartojama ir įtvirtinama žemesnėse klasėse įgyta patirtis, siekiama tiksliai vartoti sąvokas.</p>

		artikuliacijos ir dinamikos ženklus.	
Formos	Dramaturginiai kūrinio procesai: pradžia, vystymas ir pabaiga, įtampa ir atoslūgis. Periodo, paprastosios ir sudėtinės dviejų, trijų dalių, variacijos, rondo, kupletinė, kanono, fugos formos. Aiškinantis formos sudarymo principus pravartu atlikti kūrybinių užduočių, improvizuoti pagal nurodytą formą.	Džiazo kompozicijos forma (bliuzo kvadratas, solinių instrumentų improvizacijos). Kontrasto ir pasikartojimo principai.	Analizuojamos būdingiausios stilistinei kryptčiai tikslios (pvz., klasicizmas – sonatos forma ir pan.) ir neapibrėžtos (pvz., minimalizmas – T.Riley „In C“ ir pan.) kūrybinių formos, serializmo principas.
Stiliai ir žanrai	Išsiaiškinamos ir kalbant apie muziką vartojamos <i>stiliaus (istoriniai stiliai, stilistinės kryptys, populiariaji stiliai)</i> sąvokos. Analizuojama dainų rūšys, šokiai, maršas – būdingi bruožai, paskirtis; koncertiniai ir sceniniai žanrai: simfonija, koncertas, opera, baletas ir kt.	Pjesė, bliuzas, svingas, roko opera, miuziklas. Stilistinės džiazo, populiariosios muzikos kryptys.	Stilistinės epochos. Vakarų muzikos istorijos epochos. Šiuolaikinės muzikos stilistinės kryptys: spektrinė muzika, minimalizmas, serializmas, aleatorika; ekspresionizmas, impresionizmas, romantizmas, klasicizmas, barokas, viduramžiai. Lietuvos muzikos raida Vakarų muzikos istorijos kontekste.
Muzikos instrumentai	Etniniai instrumentai (pagrindiniai Lietuvos etniniai instrumentai – kanklės, lamzdelis, skudučiai, armonika ir kt.); būdingiausi kitų	Elektroniniai muzikos instrumentai.	Kartojimas: muzikos rūšys, žanrai, formos, atlikėjų kolektyvų, balsų rūšys.

	analizuojamų muzikinių kultūrų instrumentai (pvz., afrikietiški būgnai, Indijos sitaras, tabla, tambūras, Kinijos gongai, Tibeto trimitai, liutnios, būgnai; Indonezijos gamelano ansamblis ir kt.).		
Atlikėjų sudėtis	Orkestrų rūšys, instrumentiniai ir vokaliniai ansambliai, chorų rūšys.	Populiariosios muzikos ansamblių rūšys. Džiazo orkestrų rūšys.	

2 lentelė. Muzikos turinio apimčių augimas pagrindinėje mokykloje